

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ȘTIINȚE POLITICE, ADMINISTRATIVE ȘI
ALE COMUNICĂRII

**PUBLICISTICA LUI CORNELIU COPOSU (1935-1947)
ÎN CONTEXTUL POLITIC AL SECOLULUI XX**

REZUMAT

COORDONATOR:

Prof. univ. dr. ILIE RAD

DOCTORAND:

IOANA-FLORICA POP-GALE

CLUJ-NAPOCA

2022

CUPRINS

METODOLOGIE DE CERCETARE	11
I. PARTE TEORETICĂ.....	14
JURNALISMUL DE OPINIE ÎN ROMÂNIA SECOLELOR XIX-XX	14
I.1. Pamfletul – un gen de frontieră: definire si etimologie.....	14
I.2. Pamflet și pamfletari în spațiul românesc	17
I.3. Publicații cu rol în perpetuarea pamfletului românesc.....	22
II. CORNELIU COPOSU - 12 ANI DE PRESĂ, DE LA DEBUT PÂNĂ LA ARESTARE (1935-1947).....	25
II. I. Încadrarea scriiturii lui Corneliu Coposu în rigorile genurilor presei scrise	25
III. PARTE PRACTICĂ. STUDIU DE CAZ.....	31
ZIARUL „ROMÂNIA NOUĂ” (1935-1938)	31
III.1. Ziarist politic	36
Analiză - Imaginea lui Iuliu Maniu reflectată în pamfletele lui Corneliu Coposu	39
Sălajul politic, în vizorul tânărului ziarist	41
Liberalii - <i>O să plățiți cândva.</i>	44
Politică externă.....	47
III.2. Ziarist cultural	48
Presa - <i>oglindea cea mai fidelă a stărilor de la noi</i>	49
Evocări istorice și capitale sufletești: Blaj și Ardeal	51
Artă.....	52
Religie – alegorii de rit politic.....	54
Portrete – pilde pentru posteritate	55
III.3. Ziarist social	56
<i>Frivolitate și obrăznicie...</i> în viața de zi cu zi	57
Necrologuri.....	60
III.4. Ziarist sportiv	61
III.5. Ziarist economic	62
Concluzii parțiale	68
IV. ZIARUL „ARDEALUL” - 1941-1944	72
V. REVISTA „DACIA” – 1941	88

VI. REVISTA „PĂMÂNTUL ROMÂNESC” - 1941-1944	90
VII. „CALENDARUL ARDEALULUI” – 1943	93
VIII. ZIARUL „DREPTATEA” – 1944 și 1946	98
IX. ZIARUL „TRIBUNA” BRAȘOV - 1944	117
X. ZIARUL „TRIBUNA TRANSILVANIEI” - 1946	119
XI. CLARIFICĂRI „ZORILE”, „ȘANTIER”, „MESAJUL”, „CUVÂNTUL LIBER”, „UNIREA”, „CURENTUL”, „DACIA”, „CURIERUL”, „ALBA IULIA”	122
CONCLUZII	128
BIBLIOGRAFIE	133
ANEXE	137
INTERVIU	165
1. Interviu Rodica și Flavia Coposu	165
Fotografii - Articole inedite.....	174
Fotografii.....	187

Lucrarea de față decupează o bucată din tabloul presei secolului XX și prezintă evoluția ziaristului Corneliu Coposu în intervalul cuprins între anul 1935, anul în care debutează în presă, și anul arestării acestuia, 1947. Această perioadă se împletește și cu activitatea politică din cadrul PNT, prin urmare scriitura lui capătă categorice valențe politice.

În primul capitol regăsim contextul presei secolelor XIX-XX pentru a înțelege specificul scriiturii jurnalistice din acea perioadă, prin excelență o presă literară, de opinie și umor.

În cel de-al doilea capitol oferim cadrul de interpretare al articolelor semnate de Corneliu Coposu și identificăm instrumentele potrivite de analiză și clasificare pe genuri jurnalistice a textelor semnate de ziaristul Corneliu Coposu. Totodată, notăm amprenta pe care o lasă Iuliu Maniu scriiturii lui Corneliu Coposu.

În capitolele III-X pătrundem specificul articolelor semnate de Corneliu Coposu pe parcursul celor 12 ani de presă, inventariind cronologic publicațiile la care scrie, numărul articolelor per publicație, tematica articolelor, genurile jurnalistice preferate de autor, toate raportate la contextul presei primei jumătăți a secolului XX, a contextului istoric, politic, social și cultural al vremii.

În capitolul al XI-lea cuprindem o serie de clarificări legate de colaborările lui Corneliu Coposu cu ziarele „Zorile Romanaiilor”, „Șantier”, „Gazeta Sălajului” („Meseșul”), „Cuvântul liber”, „Unirea”, „Alba-Iulia”, „Curierul”, „Dacia”, informații ce au scopul de a aduce echilibru și claritate în măsurarea contribuției acestuia în presa vremii. De asemenea, amintim și restul publicațiilor la care se știe că ar fi colaborat („Curentul”, „Patria”, „Dimineața”, „Adevărul”, „Jurnalul”, „Raza”), însă ele nu au reținut atenția prezentei lucrări și vor fi parte a unui demers de cercetare în viitor.

Partea de final a lucrării este rezervată concluziilor, bibliografiei, tabelor care sintetizează și ordonează activitatea jurnalistică a acestuia, sub aspect cantitativ, și interviului-suport realizat cu surorile Rodica și Flavia Coposu, care are scopul de a completa nuanțele activității lui Corneliu Coposu. Perspectiva subiectivă, din interiorul familiei, se completează armonios cu perspectiva și rigoarea științifică a cercetării istorice și politice realizată de istoricul Marin Pop – monograful familiei Coposu –, ce relevă, în final, importanța încrucișării izvoarelor de cercetare. Interviul realizat cu Marin Pop nu este cuprins în *Anexele* prezentei lucrări pentru că acesta a fost deja publicat în presă. Tot aici pot fi regăsite și articolele inedite identificate odată cu aprofundarea studierii activității jurnalistice a lui Corneliu Coposu, imagini din timpul interviurilor realizate cu distinsese surori Coposu, ori momente surprinse în imagini din cadrul Galei de premiere a autoarei acestei lucrări, la Ateneul Român,

2017.

Astfel, lucrarea „Publicistica lui Corneliu Coposu (1935-1947) în contextul politic al secolului XX” își asumă responsabilitatea de a traduce, prin intermediul cercetării articolelor semnate de Corneliu Coposu în diferitele etape ale evoluției ca ziarist, o manieră de raportare la contextul politic

care a marcat secolul XX. Frământările ziaristului Corneliu Coposu, un ziarist „de mare vervă și talent”, trebuie să fie înțelese în spiritul preocupărilor jurnalistice ale vremii și a „pasiunilor politice” ale autorului. Demersul servește scopului de a pătrunde cât mai fidel *frame*-ul care a condiționat scriitura autorului, preocupările tematice, construirea propriei agende și eventualele constrângeri, prezente totuși în metamorfoze și texte atipice din punct de vedere jurnalistic.

Cercetarea poate fi înțeleasă, astfel, în cheia unei inferențe între politică și scriitură jurnalistică. Intervalul de referință este, cu precădere, cuprins între anul de debut, 1935, și anul 1947, anul arestării acestuia, însă vom acorda o atenție sporită și formării sale, astfel tentaculele acestei lucrări se vor întinde până în anul 1914, anul nașterii lui Corneliu Coposu într-un climat politic care creează premisele devenirii sale ulterioare atât ca ziarist, cât și, sau mai ales ca om politic. Cu scopul de a cuprinde o înțelegere cât mai profundă a scriiturii coposciene, am pătruns dincolo de exigențele și constrângerile genurilor jurnalistice informative și am apelat inclusiv la analiza articolelor din categoria genurilor de opinie, cum ar fi pamfletul care, alături de interviu, ca reprezentant de seamă al genurilor nobile, a dat glas devoalării confesiunilor către cititor într-un stil degajat, dar plin de informație, ce poate deveni izvor istoric și politic pentru cititorii dintr-o altă epocă.

Articolele, volumele și interviurile consultate și cercetate au fost alese în baza principiilor de relevanță, apropiere de subiect, suficiență, concordanță și completitudine.

Unul dintre motivele principale pentru care am ales să abordăm acest subiect este faptul că până la această lucrare nu există o cercetare care să cuprindă o analiză științifică, din perspectivă jurnalistică, a articolelor semnate de Corneliu Coposu în intervalul menționat, cu atât mai puțin o lucrare care să facă trimitere la toate publicațiile la care scrie. Am procedat apoi spre inventarierea articolelor regăsite în cele mai reprezentative publicații, pe care ne-am propus să le analizăm, să le clasificăm tematic și pe genuri jurnalistice, cu scopul de a căpăta o înțelegere cât mai cuprinzătoare a specificului scriitoricesc a ziaristului Corneliu Coposu.

Strategia de lucru a fost parcurgerea celor 269 de articole semnate de autor la principalele ziare la care a scris – „România nouă”, „Ardealul”, „Dreptatea” și alte câteva colaborări, verificarea existenței articolelor și inventarierea acestora, aranjarea cronologică pe ani și publicație, analizarea și explicarea contextului în care apar, clasificarea tematică și pe genuri jurnalistice.

Volumele care tratează activitatea publicistică a ziaristului Corneliu Coposu sub aspect tematic, care au constituit un adevărat reper al actualei lucrări, sunt volumele „Semnele timpului”, semnat de Mircea Popa, o lucrare ce ilustrează tematic diferitele faze ale publicisticii lui Corneliu Coposu, și volumul „Corneliu Coposu - Din cele trecute vremi – jurnalist la Cluj 1935-1938”, semnat de istoricul Marin Pop, care inventariază toate articolele scrise de Senior la ziarul „România nouă”. Aici, e imperativ să facem o mențiune. În cadrul capitolului care analizează activitatea jurnalistică a lui Corneliu Coposu la ziarul „România nouă”, cuprinsă între paginile 31-71 ale prezentei lucrări, trimiterile în note de subsol către articolele analizate nu se fac spre publicația sursă „România nouă”, ci spre volumul „Corneliu Coposu - Din cele trecute vremi – jurnalist la

Cluj 1935-1938” (locul în care am consultat articolele) care cuprinde toate aceste articole transcrise de către autorul Marin Pop și publicate, sub forma unui volum, la Editura „Caiete Silvane”. De aceea există similitudini între capitolul amintit și caietesilvane.ro, site-ul Editurii „Caiete Silvane” și al Revistei de cultură „Caiete Silvane” unde apar publicate articole despre/din acest volum, dar și articole publicate pe subiecte conexe ale autoarei prezentei lucrări.

De asemenea, de un real folos au fost și alte lucrări semnate de autorul Marin Pop, volume ce au contribuit la înțelegerea peisajului istoric și politic, acestea atingând tangențial subiectul activității ziaristice a lui Corneliu Coposu, în adiacența unor preocupări istorice. Facem precizarea că, de un real folos au fost informațiile regăsite în Dosarul lui Corneliu Coposu, pus la dispoziție de istoricul Marin Pop, monograful familiei Coposu. Astfel, toate trimiterele la Dosarul lui Corneliu Coposu, consultat de acesta în Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS), apar datorită deschiderii și disponibilității acestui cercetător căruia îi atribuim și recunoaștem paternitatea Dosarului însă, din rațiuni pur estetice, nu vom face amintire de acest lucru în cadrul notelor de subsol.

O parte a articolelor cuprinse în analiza prezentei lucrări sunt disponibile în variantă digitizată pe bcucluj.ro, iar o altă parte au fost scanate/digitizate de către aceeași instituție, Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj-Napoca, la solicitarea autoarei acestei lucrări (număr de referință 1318/20.06.2019). O parte a articolelor scanate în urma solicitării nu au fost încadrate corect (scanate integral), motiv pentru care în unele note de subsol lipsesc detalii privitoare la ziua sau pagina pe care e situat articolul invocat, de aici și maniera neunitară de a face trimitere spre anumite articole de ziar în cadrul notelor de subsol. Dacă în mod normal trimiterea se face la titlul ziarului, anul apariției, numărul acestuia, ziua apariției articolului și pagina din ziar la care se află articolul analizat, există situații în care, din cauza scanărilor realizate superficial, nu sunt vizibile anumite date, uneori, numerele paginilor (depinde unde era situat articolul pe pagină) și ziua apariției ziarului, însă rămân constante, în toate notele de subsol, informațiile legate de titlul ziarului, anul apariției, numărul ediției. (Exemplu: Ziarul „Dreptatea”, 1946, nr. 104, 16 iunie sau Ziarul „Dreptatea”, 1946, nr. 105).

Menționez și faptul că, posibilele similitudini identificate de soft-urile antiplagiat prezente între anumite citate utilizate în lucrarea de față (preluate fidel din articolele lui Corneliu Coposu, cu rol de exemplificare, analiză, comentariu, dar delimitate cu ghilimelele de rigoare și cu trimitere la titlul articolului de proveniență: autor implicit, din moment ce toate articolele analizate în lucrarea de față îi aparțin lui Corneliu Coposu, nume publicație, an apariție, eventual număr de pagină), și textul care prin digitizare poate fi identificat ușor de soft ca similitudine, nu reprezintă o fraudă în opinia autoarei acestei lucrări și nu numai (v. D. Isoc, 2012, p. 171, Regula 9.5), din moment ce există o trimitere expresă la articolul din care provin acele citate. Pentru claritate, cifra de la umărul cuvântului a fost poziționată după titlul articolului analizat. Mai mult decât atât, analiza de conținut aplicată articolelor semnate de Corneliu Coposu justifică și implică redarea anumitor fragmente de text („piese

de creație”, expresie ce îi aparține lui Dorin Isoc), marcate ca atare, care au scopul de a reda identitatea stilului autorului Corneliu Coposu, dar și de a întări sau a completa anumite concluzii interpretative ale autoarei acestei lucrări. (v. D. Isoc, 2012, *Ghid de acțiune contra plagiatului*, p. 17, Art. 33, 1. lit. B) și 4.). De precizat este și faptul că în redarea citatelor am stabilit ca transcrierea să se facă ținând cont de normele actuale de transcriere, actualizate, renunțând astfel la formele arhaice sau perimate ale unor termeni (exemplu „războiu” a fost transcris sub forma „război”, „obrăsnicie” a devenit „obrăznicie”, „cari” – „care”, „Sarmisegetusa” „Sarmizegetusa”, „infracțiunei” - „infracțiunii”, „clujan” – „clujean”, etc).

Ca element de noutate pe care îl propune lucrarea de față este explicarea contextului în care a scris Corneliu Coposu diferite articole, structurarea articolelor pe genuri jurnalistice, corectarea unor date eronate și clarificarea situației unor publicații la care nu a scris (sau nu a scris în perioada indicată), dezvăluirea unor articole inedite, dar și devoalarea unor informații din Dosarul său de urmărire (pus la dispoziție de istoricul Marin Pop) care, corelate cu informațiile regăsite în cadrul articolelor, oferă o perspectivă realistă și completă a peisajului politic al secolului trecut.

Concluziile acestei lucrări arată natura jurnalismului practicat de Corneliu Coposu, pornind de la încrucișarea rezultatelor analizei calitative, cu a celei cantitative.

Privitor la metodologia de cercetare, lucrarea de față proiectează cercetarea în două etape. În prima etapă am cules informația, în speță, articolele ce au fost supuse analizei prin intermediul analizei de conținut, cea mai potrivită metodă de cercetare în acord cu nevoile prezentei lucrări. Punctăm deja componenta cantitativă absolut indispensabilă etapei a doua, cea calitativă, în care s-a realizat analiza propriu-zisă.

În această a doua etapă am făcut uz de metode deductive, de interpretare și contextualizare pentru a propune o abordare cât mai cuprinzătoare de înțelegere a naturii articolelor lui Corneliu Coposu și a motivelor pentru care scrie ceea ce scrie. Astfel, prima etapă, cea cantitativă, a servit ca bază pentru etapa a doua, cea de analiză a datelor colectate, în vederea investigării profunde și detaliate a corpusului de date. Analiza documentelor a fost completată de interviu și consultarea cercetărilor deja realizate pe același subiect. Am procedat, totodată, la identificarea unei scheme unitare care să servească la analiza materialului recoltat, proces în care intervine și interpretarea, înțelegerea, viziunea personală vizavi de informația analizată a subiectului supus cercetării.

De asemenea, lucrarea propune testarea ipotezei de cercetare ca demers de validare sau invalidare a viziunii inițiale legate de subiect. În cazul de față, după un întreg proces de interogare critică, de analiză și interpretare, ipoteza a fost confirmată. Sigur că pe parcurs au fost utilizate și verificări de tip explorator în vederea stabilirii gradului de exactitate a datelor pilot culese de alți cercetători care au abordat același subiect, mai exact, testarea aleatorie a unui set de articole delimitate în timp și publicație pentru a stabili un reper de fidelitate vizavi de exactitatea culegerii materialului prelucrat (articole de presă), de aici și apariția articolelor inedite despre care nu existau referințe până la această lucrare. Provocarea a venit odată cu asumarea metodei calitative care nu doar că a surprins evenimentele relatate în cadrul articolelor de presă, în realitatea lor, ci a avut

scopul de a explica de ce și cum s-a scris, privind cu atenție spre contextul politic care condiționa apariția articolelor. Rezultatele analizei sunt croite, astfel, pe relația cauză-efect, redând în același timp specificul primelor decade ale presei de secol XX.

Obiectivele lucrării au fost de natură să radiografieze activitatea ziaristică a lui Corneliu Coposu, într-un anumit interval de timp, totuși relevant pentru întreaga sa carieră jurnalistică, dar dincolo de descoperirea motivelor care au stat la baza scrierilor, a stat înțelegerea modului de gândire și atitudinile subiectului față de evenimente concrete. Ceea ce înțeleg ca fiind util, necesar și de realizat în viitor este „triangulația” verdictelor de cercetare a mai mulți specialiști din domenii diferite, cercetători complementari ca viziune și competențe, iar aici mă refer la îmbinarea muncii unui jurnalist cu cea a unui istoric sau politolog.

Interpretarea datelor s-a realizat raportând articolele apărute la contextul istorico-politic al perioadei interbelice, cea înstinsă pe parcursul celui de-al Doilea Război Mondial și imediat după încheierea acestuia, până la arestarea autorului, în anul 1947, chiar dacă autorul continuă să scrie și după Revoluția din 1989.

Fiecare capitol al prezentei lucrări cuprinde concluzii parțiale, de ajutor pentru înțelegerea cât mai fidelă a fiecărei etape de desfășurare a activității ziaristice a lui Corneliu Coposu. Aceste concluzii urmăresc să ofere o identitate a capitolului, de mare ajutor în trasarea concluziilor finale generale. Nu au reținut atenția acestei lucrări decât articolele de presă semnate de Corneliu Coposu în intervalul 1935-1947. Cele două interviuri (cu istoricul Marin Pop, publicat în Revista „Caiete Silvane” și cu surorile Coposu, prezent în *Anexe*) au scopul de a completa spectrul rigid al informației prelucrate, în sensul completării informației, explicând relația dintre autor și scrierea lui, dintre autor și Iuliu Maniu, mentorul său politic, dintre autor și puterea politică, oferind totodată un răspuns legat de motivele care stau la baza popasului său prin anumite publicații, aflând că, spre exemplu, autorul a scris și din rațiuni financiare, ceea ce denotă situația dificilă din punct de vedere financiar a PNT în raport cu alte partide, el fiind și membru de partid, secretar politic, secretar personal al lui Iuliu Maniu. Mai mult decât atât, trimitere la interviul realizat cu istoricul Marin Pop sunt menite să ofere perspectiva istorică vizavi de scrierile lui Corneliu Coposu, dar și să redea contextul desfășurării anumitor evenimente politice la care face referire autorul în articolele sale. Pe măsură ce am înaintat în analiza datelor, am descoperit o serie de informații care dacă nu erau imprecise, erau complet eronate, motiv pentru care am simțit nevoia de a interoga, valida sau invalida anumite referințe legate contribuția lui Corneliu Coposu la anumite ziare. Astfel, am inventariat publicația și anul în care scrie autorul, însă analiza s-a realizat doar pe o parte – cea mai relevantă – a publicațiilor la care a semnat articole în cei 12 ani vizați. Ceea ce a rămas neanalizat va fi parte a unui demers viitor de completare a cercetării.

Întrebările de cercetare în jurul cărora am gândit întregul demers de cercetare au fost:

1. Cât, unde, când și cum scrie Corneliu Coposu în cei 12 ani de presă?
2. În ce măsură interferează activitatea jurnalistică cu cea politică?

3. Care sunt direcțiile tematice și genurile jurnalistice preferate de autor?

Ipoteza de la care am pornit cercetarea a fost prezumarea faptului că ziaristul Coposu a făcut presă de partid. În acest demers am folosit ca resurse bibliografice o serie de cercetări din domeniul comunicării și presei pentru a garanta un verdict științific acestei analize a articolelor. Criteriile de selectare a materialelor consultate au fost, în primul rând, relevanța lor în acord cu subiectul tratat, pertinența și apropierea de perioada vizată, unghiul de abordare și potrivirea cu provocările propuse de această lucrare. Metoda de consultare a materialelor a fost lecturarea. Modul de prelucrare a materialelor a fost interpretarea, citarea, parafrizarea, explicarea, contextualizarea.

Printre limitele cercetării notăm lipsa unor cercetări de profunzime, din perspectivă jurnalistică, asupra activității jurnalistice a lui Corneliu Coposu, care să încurajeze, să ajusteze, să întărească sau să completeze perspectiva lucrării de față.

Lucrarea de față abordează subiectul ziaristicii lui Corneliu Coposu (1935-1947) în contextul frământărilor și priorităților presei de factură literară interbelică propunând o abordare inter și transdisciplinară. Pentru o pertinentă interpretare a datelor și pentru acuratețe științifică s-a procedat la încrucișarea metodelor de analiză a textelor. Astfel, am îmbinat atât metode de analiză calitativă, cât și metode de analiză cantitativă, o atitudine ce servește ca precauție în fața impulsului de a identifica „experiența” cu „autenticitatea”. Scopul nu a fost acela de a reda doar acele fragmente (de text, publicații, metode de lucru) care sprijineau argumentul acestei lucrări, ci acela de a menține trează o tensiune critică asupra corpusului de date.

În acest sens, am răspuns la cele mai stringente întrebări legate de metodologie, ale prezentei lucrări: Care este ipoteza de cercetare? Cum măsurăm rezultatele? Cât de mare este „eșantionul” pe care lucrăm? Care este instrumentul de lucru? Cum interpretăm rezultatele?

La finalul acestei lucrări admitem că am operat o analiză de adâncime și de convingere, imprimând lucrării (și) un caracter exegetic.

Un aspect inedit al acestei lucrări este punctat de folosirea unei maniere standardizate de analiză și interpretare a textelor ce asigură și un important coeficient de siguranță vizavi de rezultate, util tuturor cercetătorilor care doresc să exploreze subiectul publicisticii unui autor. Vizavi de această lucrare am ales o abordare critică pentru a distinge ferm între interpretare și date propriu-zise, de aceea și alegerea metodei de lucru în acord cu întrebările de cercetare.

Spectacolul publicisticii lui Corneliu Coposu a purtat această lucrare prin câteva destinații bine stabilite. Prima ar fi orânduirea cronologică a ziarelor la care acesta scrie pe parcursul celor 12 ani analizați. Astfel, concluzionăm că de la debutul său, 1935, și până în anul arestării, 1947, Coposu scrie la 8 ziare, dintre care 3 principale ca număr de articole publicate și perioadă în care scrie la ziarul respectiv. Cele trei ziare sunt, în ordine cronologică, „România nouă” 1935-1938 (188 articole), „Ardealul” 1941-1944 (35 articole) și „Dreptatea” 1944

și 1946 (31 articole), cu o pondere de peste 90% din totalul articolelor (269) publicate și analizate. Colaborări, confirmate de această lucrare a avut cu mai multe ziare cum ar fi: „Pământul românesc”, „Tribuna” Brașov, „Tribuna Transilvaniei”, „Dacia”, „Curierul” și, nu în ultimul rând, „Calendarul Ardealului” (1943) din a cărei comitet de conducere face parte. Chiar și așa, la acest ziar nu are o activitate publicistică bogată, semnând doar 4 articole. La această publicație se dezice de unul dintre articolele semnate cu numele său.

Există și o serie de trimiteri bibliografice, dar și mențiuni în Dosarul ACNSAS, pus la dispoziție de istoricul Marin Pop, cum că ar fi colaborat și cu alte publicații. Rezervăm spațiu pentru a le aminti, însă ele nu au făcut obiectul analizei acestei lucrări, dintr-o serie de considerente obiective, între care faptul că numărul articolelor la care se face trimitere este extrem de redus. Amintim, așadar, inventarul publicațiilor la care există trimiteri directe (inclusiv în cuprinsul acestei lucrări) că ar fi scris: „Patria” Cluj-Napoca, „Cuvântul” (T. Enacovici), „Șantierul”, „Dimineața”. De asemenea, am considerat necesar demersul de a clarifica erorile sau informațiile imprecise legate de contribuția sa la anumite ziare, infirmând activitate sa, din anumite intervale temporare (a se vedea secțiunea „Clarificări”).

Prin realizarea acestei lucrări am reușit să răspundem întrebărilor de cercetare enunțate la începutul lucrării:

1. Corneliu Coposu semnează 269 de articole, la 8 ziare, pe parcursul celor 12 ani de presă, 1935-1947. Ziarele cele mai importante din perspectiva numărului de articole semnate și a perioadei de timp în care activează la același ziar sunt: „România nouă” (1935-1938, 188 articole), „Ardealul” (1941-1944, 35 articole) și „Dreptatea” (1944-1946, 31 articole). Colaborări are cu ziarele „Pământul românesc” (1941-1944, 3 articole), „Tribuna” Brașov (1944, 3 articole), „Tribuna Transilvaniei” (1946, 2 articole), „Dacia” (1941, 1 articol), „Calendarul Ardealului” (1943, 3/4? articole), „Curierul”, articole analizate în această lucrare, dar și cu ziarele care apar în aceeași perioadă, „Patria” Cluj-Napoca, „Cuvântul” (T. Enacovici), „Șantier”, „Dimineața”, „Adevărul”, „Raza”, „Alba Iulia”, „Jurnalul”, „Curentul”, acestea din urmă neintrând în analiza prezentei lucrări datorită experienței de a fi constatată că, la publicațiile la care colaborează, în general republică articole deja publicate într-unul dintre cele trei ziare principale. De asemenea, Corneliu Coposu scrie după 1989 la „Dreptatea” nouă, „Magazin istoric” și „Contemporanul”. În schimb, publicațiile la care am conchis că nu scrie, în urma investigării acestora, sunt: „Zorile”, „Șantier”, „Mesajul” Zalău, „Cuvântul liber”, „Unirea” (detalii în secțiunea „Clarificări”). În această perioadă de 12 ani, tânărul ziarist face presă de partid susținând Partidul Național Țărănesc.

2. Corneliu Coposu îmbină activitatea ziaristică din intervalul vizat, atunci când cenzura i-a permis, cu afinitatea politică pentru PNT și Iuliu Maniu. Așa cum declară și așa cum reiese inclusiv din Dosarul său de urmărire, în timpul în care a activat ca ziarist nu a deținut funcții politice de responsabilitate care să îi genereze probleme de incompatibilitate însă, prin scrisul său, tematicile abordate și exercitarea constantă a exercițiului incisivității a fost recunoscut ca vector de opinie al PNT, ca lider

de opinie național-tărănistă, de aceea și acuzațiile pentru care a fost închis. Corneliu Coposu nu scrie mult, dacă asumăm imprudența de a raporta activitatea sa la realitatea jurnalistică a momentului. Ca reper estimativ, un ziarist angajat scrie anual cel puțin 300 de articole însă, nu putem compara amploarea presei din zilele noastre, accesibilitatea mediului (inclusiv sau mai ales online), a canalelor de transmitere a informației, a breslei numeroase (și, în general, neprofesionalizate), a calității subiectelor, cu situația presei interbelice.

Ziariștii vremii erau oameni de cultură și scriitori, elite care scriau la gazete pentru a antrena evoluția limbii și a jurnalismului într-o fază evolutivă de șlefuire. Jurnalismul se profesionalizează târziu în România, după Revoluția din 1989 când apar primele Facultăți de Jurnalism și, astfel, profesionalizarea angajaților media, diversificarea mijloacelor de comunicare, dar și primii cercetători preocupați de studierea presei.

Amintim și faptul că înaintea Războiului nu exista o tradiție a învățământului jurnalistic specializat, iar forme timide de pregătire a jurnaliștilor apar după 23 august 1944, dar sunt „rezervate” presei comuniste la care activează persoane cu 4 clase. Despre aceste forme de pregătire vorbește și Corneliu Coposu în articolele sale, dar ironic concluzionează că s-au închis înainte de a reuși măcar o decentă alfabetizare în domeniu.

3. Genurile jurnalistice dominante în activitatea lui Corneliu Coposu sunt cele de opinie, cu accent pe comentarii și pamflete.

Tematicile predilecte sunt cele care vizează zona politicului și fac prognoza momentelor istorice ce au urmat: probleme legate de și în Ardeal, momentul 30 august 1940 (cedarea Ardealului), problematica alianțelor în cel de-al Doilea Război Mondial din perspectiva interesului României și apărarea teritoriilor românești dobândite la 1918, guvernarea liberală și opoziția, cele trei dictaturi, cenzura presei, invocarea unor personalități politice și culturale cu rol în diferite ramuri ale cunoașterii, instaurarea regimului comunist și lupta cu valorile antidemocratice, un regim despre care spunea că „este o utopie care sedus mulți intelectuali”.

Ipoteza de cercetare de la care am pornit cercetarea s-a adeverit pe parcursul lucrării și anume faptul că ziaristul Coposu a practicat un jurnalism de partid, care, din opoziție, urmărea jocurile puterii, asumând rolul de „câine de pază al democrației”, apărător al libertății de exprimare. De altfel, nuanța cea mai intensă a activității sale ziaristice este cea politică.

Cuvinte cheie: Corneliu Coposu, presă literară, politică, secol XX, pamflet